

eroului, sugerând suflului naiv și entuziast al numai aparent întunecatului muncitor, mucalit și sensibil totodată.

Decorul lui Nagy Sándor a fost rece, convențional, în scena biroului de pe șantier, avînd însă lumină și poezie și împlinind funcțional sarcinile acțiunii ce se petrece în actul al III-lea — dormitorul fetelor. Spectacolul orădean, spectacolul

unui colectiv, e drept, lipsit de forțe artistice de valoarea celor de la Cluj, datorită însă unui tînăr și entuziast regizor, și-a cucerit prețuirea, pentru că a ținut seama din plin de un adevăr atît de des repetat, dar încă uneori uitat: primul mesajului piesei.

Al. Popovici

„DACĂ VEI FI ÎNTREBAT“ DE DOREL DORIAN

(TEATRUL DE STAT DIN ORADEA — SECȚIA MAGHIARĂ)

Data premierei: 18 februarie 1960. Regia: Gábor József. Decoruri: Nagy Sándor. Costume: Kozma Eliza. Distribuția: Halassy Gyula (Barbu Dragomir); Lázár Erzsébet (Rodica Rareș); Solti Miklós (Marin Străuț); Vadász Zoltán (Traian Armașu); Bartos Ede (Veniamin Roznovanu); Ihász Klára (Tilde); Gulácsi Albert (Mihai); Dukász Anna—Vitélyos Ildikó (Elena Herescu-Roznovanu); Bányaí Éva (Mama lui Roznovanu); Balogh László (Valeriu Enăchescu); Tóth Sándor (Panait Vancea); Gábor József—Palóczy Ferenc (Maiorul Walter); Battyán Kálmán (Nenea Pavel); Láczo Gusztáv (Albu); Tolnai László (Grigurcea); Balla Miklós (Nică); Kiss István (Moș Toader); Gábor Katalin (Fira); Ráday Imre (Ștefan); Balázsi Antal (Primul judecător); Borsos Barna (Al doilea judecător); Sugár Jenő (Primul redactor); Tanaí Emil (Al doilea redactor); Simon György (Detectivul); Dukász Péter (Băiatul); Balogh Lacika (Primul ucenic); Sugár István (Al doilea ucenic)

Teatrul de Stat din Oradea e promotorul unei rodnice inițiative: a prezentat două piese ale aceluiași autor, cu scopul de a da asupra sa o viziune mai largă; în timp ce secția romînă prezintă *Secunda 58*, secția maghiară a aceluiași teatru înfățișează *Dacă vei fi întrebat*.

Am avut prilejul să scriu despre textul dramatic al lui Dorian, în coloanele revistei noastre, cu ocazia premierei de la Teatrul Municipal. „Confruntarea“ cu teatrul orădean ni se pare de aceea interesantă.

Ca și în concepția regizorală a spectacolului bucureștean, Gábor József s-a ferit, în montarea spectacolului orădean de a da piesei (așa cum ușor un regizor superficial putea să o facă) un caracter de „polițism“ ieftin, pornind de la faptul că cele trei acte ale piesei sînt, de fapt, etapele de cercetare judiciară pe care le întreprinde magistratul Barbu Dragomir.

De o importanță deosebită în economia spectacolului este decorul, deoarece funcțiunea lui e strîns legată de etapele anchetei, de investigațiile judecătorului de instrucție, de schimbările succesive de planuri, necesare rememorării diverselor momente dramatice. Fundalul (o bibliotecă) ce se ridică, lăsînd loc unui al doilea spațiu scenic, rezolvă numai parțial problema, trecerea nu e făcută totdeauna pe firul și în ritmul acțiunii scenice, ci lasă impresia unui „teatru în teatru“, mai ales că uneori schimbările de planuri se fac pe lumină, alteori pe întuneric, nedumerind puțin.

Principalul merit al regizorului Gábor este însă acela că el a știut să creeze în scenă caractere vii, pregnante, cu un destin uman ce poate fi zeisat și urmărit prin jocul actorilor. Față de spectacolul Teatrului Municipal, personajele orădene manifestă o mai mare robustețe, un suflu poetic mai amplu. Astfel, momentul în care Marin Străuț pleacă de la sediul ilegal pentru a avea o întîlnire primejdioasă, e străbătut de un fior dramatic de bună calitate: scena mută în care tovarășii îi dau țigări e sinceră, emoționantă, tocmai prin bărbăția ei. La rîndul ei, scena din adăpost dintre Traian Armașu și Elena respiră o poezie discretă, sobră. Implementarea aceasta de forță și lirism dă spectacolului un farmec deosebit. Ca distribuție, spectacolul e axat în jurul unuia dintre cei mai buni actori ai colectivului, Halassy Gyula, în a căru interpretare Barbu Dragomir capătă o personalitate complexă. Actorul a desfășurat un joc bogat în nuanțe, cu reacții speciale în fața fiecărui personaj în parte, dînd fiecărei scene „caratul“ respectiv din strălucirea cu care judecătorul trebuia să conducă firele unui proces de conștiință, nu ale unei oarecare afaceri penale. Prin această varietate de modulații și tonuri, prin mișcarea scenică inteligentă, concentrată ca mijloace și tocmai de aceea sugestivă, Halassy a reușit, cu fiecare nou moment, să facă loc luminii ce relevă „cazul“. Ceea ce interpretul a realizat mai puțin a fost propria sa creștere, maturizarea concepțiilor sale politice în contact

cu datele vieții. Pe această linie, rolul ar putea fi încă îmbogățit.

Din păcate, celălalt pilon al piesei, Pannai Vancea, interpretat de Tóth Sándor, n-a avut tensiunea dramatică cerută de rol. De aceea, textul a răsunat șters, iar conturul luptătorului comunist a fost palid, neconstituind față de familia Roznovanu riposta fermă pe care piesa o oferea. În schimb, Marin Străuț — activistul de partid — a avut în Solti Miklós un convingător și sensibil interpret. Felul în care Solti urmărea tăcut desfășurarea acțiunii, reținutele sale sezișări mimice, prestața eroului au comunicat spectatorilor convingerea că, prin Străuț, partidul ajută la creșterea conștiinței judecătorului de instrucție.

Dukász Anna a știut, în unele momente, să dea personajului Elena Herescu vibrația și emoția eroinei ce-și povestește drama personală, deși pe alocuri se simte necesitatea unei mai sincere și mai intense participări.

Dintre membrii familiei Roznovanu, Veniamin (Bartos Ede) a avut eleganța, mor-

ga și cinismul dictate de rol, în timp ce Mihai (Gulácsi Albert) a sugerat numai parțial cruzimea odraslei boierești, având prea des tendința de „a poza“. Lipsit de umor și poezie a fost jocul lui Lázár Erzsébet în Rodica.

Interesantă, compoziția lui Gábor József în rolul maiorului S.S. Walter. Nuanțarea fină, neostentativă, a replicii, cruzimea mascată de o privire ce se vrea umană, toate acestea au dat viață personajului, demascându-l violent totodată. (De ce regizorul Gábor l-a lipsit pe interpretul Gábor de unul din cele mai interesante momente din spectacol — uciderea lui Walter de către Mihai, în scopuri „umanitare“ ?)

În rest distribuția a fost bine echilibrată în jurul rolurilor principale, servind ideile textului, deși nu a fost alcătuită din mari personalități actorești.

Urmărind în primul rînd descifrarea atentă și temeinică a conținutului de idei al pieselor, Teatrul din Oradea a izbutit, prin transfigurarea lor artistică, să facă din scenă o tribună de educație comunistă.

A! P.

Halassy Gyula în Barbu Dragomir, Solti Miklós în Marin Străuț și Balogh László în Enăchescu din „Dacă vei fi întrebă“ — Teatrul de Stat din Oradea, secția maghiară

